

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

BARCELONA, 4 D'OCTUBRE DE 1912

Núm. 1762 ————— ANY XXXIV

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

10 centims ————— Atrassats: 20

NOTES PROGRESSIVES

L'aviació a Espanya.

La vaga y els desvagats

¡Amics meus, quina diversió més honesta es la vaga dels carrilaires pera'ls que no tenien gaires feines a fer y pera'ls que, tinguentne, les poden deixar pera un altre dia! Feia temps que la curiositat pública no havia tingut un motiu tan fonamentat pera deixondirse. Mitg sigle enrera, la gent corria pera veure passar un tren y s'admirava; ara corre pera no veure'l passar y també s'admira. No ho saben pas, els vaguistes, de quina manera han fet desaparèixer l'aborriment y la monotonia de les ciutats y pobles que tenen estació. Véurela barrada o ab mitja porta oberta tot lo més, com si hi hagués un mort; custodiada pels guardes civils, ab personatges que corren atrafegats pels *andens* y *tinglados* sense trafec, embolcallada en una quietut de dijous sant, es lo que'l veinat en massa desitja vivament. Y tots hi van y, un cop hi són, no saben pas anarse'n. Se comprèn que, sense romandre allí un parell d'hores, la gracia de l'espectacle es nula. La qüestió està en tenir la certesa de que no passen trens y de que, si en passen, són trens forsats, que caminen de mala gana, ab màquines que fan rebequeries, que's desboquen y s'encallen sense tò ni sò, com si tractessin de desacreditar a qui les mena.

Certament aqueixes màquines *esquirols* han devingut ben interessants. Dirieu que anyoren la mà familiar que les portava d'un cap a l'altre de la ruta ab seny y entusiasme professional. Xiulen tristement, esbufeguen y suen sense causa y en son interior s'ouen rebulls y estridencies poc tranquilisadores.

Quan s'aturen per les estacions, la gent les rodeja y les contempla, com si miressin un elefant enfebrat.

Un cop són fòra, se les plany, y els curiosos tornen a contemplar la via.

La via es el passeig de moda. L'espòs fa mudar a l'esposa pera anarhi. L'espòs porta el *Boletín Oficial* a la butxaca. Allí hi troba precioses instruccions pera no pendre mal, si la necessitat l'obliga a traspasar els *rails*. «Miraras a dreta y a esquerra pera assegurararte de que no ve cap tren». Això ho feia tothom abans de que esclatés la vaga; no obstant, un tal avís de l'autoritat es d'agrair, sobre tot tinguent en compte que cada vintiquatre hores hi hà un tren que puja y un altre que baixa.

Aqueixos trens, si són una comoditat pera'ls curiosos, no ho són menys pera'ls viatgers. Per tard que's fassi, sempre s'hi arriba a temps. Invariablement, sia l'hora que's vulgui, us diran que ja han arribat a l'estació pròxima. Allavors vosaltres podreu conversar y despedirvos de tots els amics y coneguts, que segurament trobareu en els *andens* curiosejant. Tots han entrat burlant les ordres governatives. Alguns fan veure que són viatgers, altres periodistes, els amics dels policies entren abrassats ab ells, els de les autoritats saluden desde fòra y passen sense fer cas del guarda que

intenta deturarlos. El poble en massa desitja cerciorarse de que no hi hà guarda-agulles en les agulles, ni mosso que toqui la campana, ni empleats que *taladrin* els bitlles, ni res de lo que acostuma a haverhi en les estacions en temps normals. Els viatgers que van en aqueixos trens, fan cara de gent serena. Miren plascèvolament y esperen tot el temps que tinguin que esperar, sense mostrarse contrariats. Dirieu que també són curiosos, que viatgen pel gust de tenir quelcom que explicar sobre la vaga.

No hi hà pas dubte que aquesta ha sigut un bon espectacle pera Catalunya. Fins en algunes localitats ha donat motiu al somatén pera lluir les terceroles y fer passejades marcialcs.

Malgrat tot, la gent no ha tingut por. La seguretat en la sensatesa dels vaguistes ha proporcionat espectadors al simulacre de substitució de serveis, que ha resultat una comedia.

P. BERTRANA

L'home que viu d'emocions

La civilització moderna y la premsa podran haver comès totes les malvestats de que'is seus detractors les acusen. Però, si han destruït molt, també han creat alguna cosa. Y declarem això, no pera entrar—¡Déu nos en guard!—en l'estudi detallat d'aquesta qüestió, sinó pera fer remarcar que, entre les *creacions* de la civilització y de la premsa dels nostres dies, hi hà *l'home que viu d'emocions*, tipo deliciós, personatge interessantíssim, que fora debades cercarlo en temps passats.

L'home que viu d'emocions es un producte del viure contemporani y de la premsa periòdica. Si la física, y la química, y la mecànica, han ofert a l'humanitat malcontenta una serie de descobertes, d'invents y d'aparells meravellosos, la psicologia social ens ha donat aquesta creació, no menys meravellosa, de *l'home que viu d'emocions*.

Cada cop que'ls conflictes sensorials se produeixen al nostre entorn, podem observar l'existència d'aquest home nou. Y dit està que, pera tal feina, la nostra Barcelona es un dels observatoris més ben situats del món. Aquí les emocions són el nostre pa de cada dia, la normalitat en lo anormal—frase felissa que emmatllevem a *El Noticiero*.— Aixís com en les basses d'aigua hi hà, naturalment, granotes, a Barcelona tenim nombrosos exemplars de professionals de l'emoció, que per l'emoció viuen y que de l'emoció viuen.

Es en les grans ciutats, sempre propicies als successos y als trasbalsos, ont està localisada aqueixa varietat humana de que parlem. *L'home que viu d'emocions* necessita que passin coses, y com més grosses, millor. El seu paladar psicologic necessita plats forts; els seus nervis demanen sotragades violentes. No té mal cor, no cova mals sentiments, no's complau en la desgracia agena ni en les miseries de la vida. Però la seva ànima necessita l'aliment quotidià de les catàs-

trofes, dels conflictes, dels sinistres, de les calamitats, de les lluites. Y el dia que'l diari no li serveix un xoc de trens, o una explosió minera, o un gros incendi, o un tumult, o una vaga amenaçadora, o un combat allí ont hi hà guerra, o un perill de guerra ont encara no n'hi hà, el nostre home's troba decepcionat, trist, mustig; li sembla que s'apaga la claror del dia y que la vida s'asseca a la terra.

Y, al contrari, quan els conflictes y les desgracies s'agom-

bolen, quan els perills se congrien, quan la situació s'agrava, *l'home que viu d'emocions* se sent rejuenit y agil, els seus ulls llampeguegen y la seva cara's colora. Va pel carrer radiant, ab el diari a les mans, guaitant ab una mitja rialleta dissimulada les fesomies de la gent preocupada o esporuguida. Al veure rotllos de gent que discuteix o comenta, a l'ovirar pissarres en els balcons de les redaccions, al sentir com els venedors de periodics pregonen els fets del dia, al veure

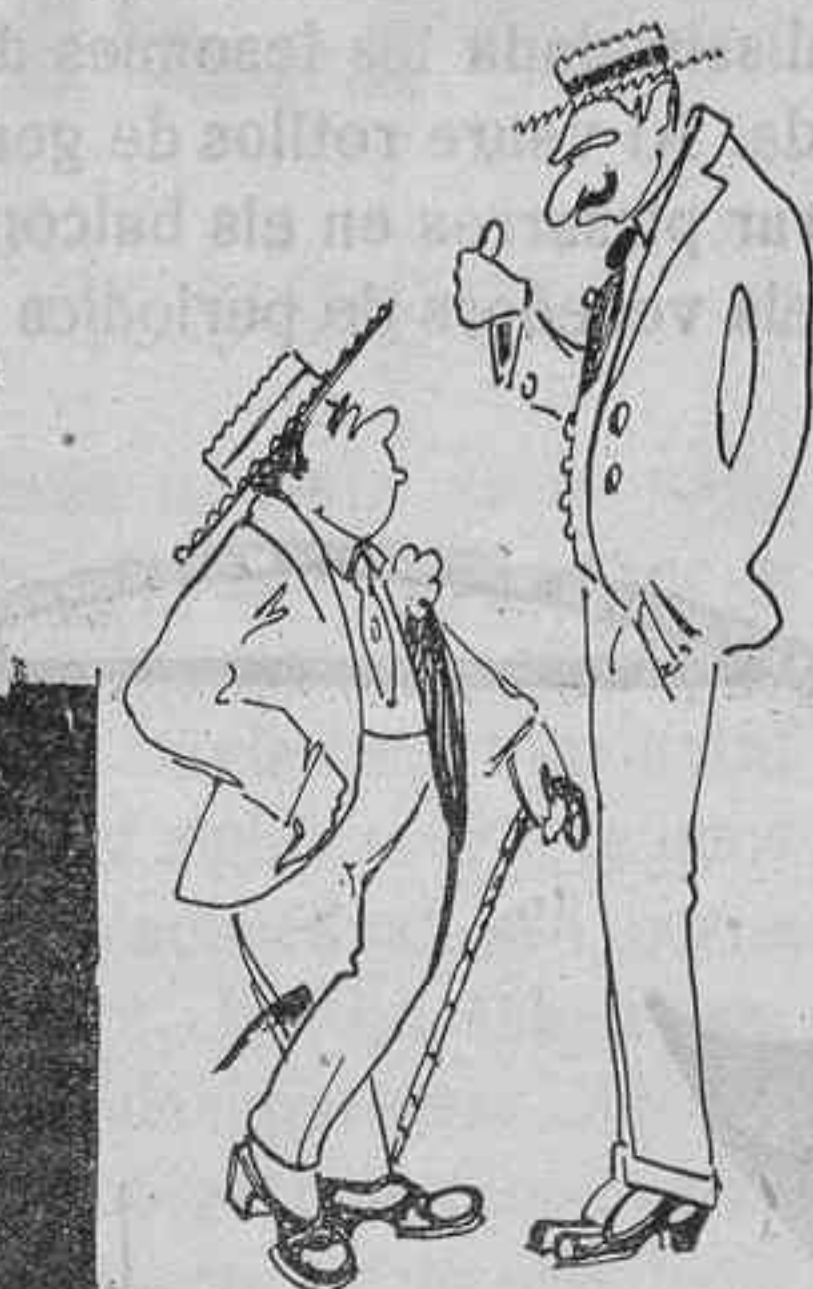
¿QUI S'EMBARCA?

—No goso venir a Tarragona, nois; tinc por del mareig.
—Sí, sí, no vinguis, que'ns marejaríes.

DIALEGS SOBRE LA VAGANCIA

—Noi, avui, lo millor que podríem fer es vagar.
—Ah, no; no m'hi conformo.
—¿Y ab el *sabotage*, que t'hi conformes?

—No m'ho neguis; t'he vist baixar d'un tren de l'Estació de Fransa.
—¿Y què vols dir ab això?
—Que vas *con malas compañías*, ja t'ho diré.

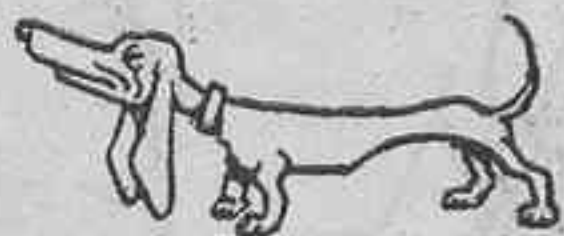
—¿Y es veritat que aquet Ribalta es tan catolic?
—¿Ui, si ho es!... Quan veu an en Maristany sempre se senya.

—¿Quants nens tens, ara?
—Ara tres, però potser demà'n tindrè divuit, perquè n'he demanat quinze a l'Unió Ferroviaria.

patrullar pels carrers la forsa armada, al trobar la tertulia del cafè en plena efervescencia, el nostre home triomfa. Se li infla el cor a l'impuls dels batecs precipitats y forts y un immens benestar invadeix totes les parts del seu organisme.

¡Còm gaudeix, aquets dies, *l'home que viu d'emocions!* ¡Còm s'engreixa ab el menú suculent y variadíssim que li serveixen, tres cops al dia—al matí, al mitgdia y al vespre,—els diaris barcelonins, sense comptar els *hors d'œuvre* de les pissarres balconeres! ¡Vaga de carrilaires catalans, pròxima vaga general de carrilaires espanyols, perills de vaga general obrera, moviment de tropes, mans ocultes, bullangues d'estudiants, guerra en porta entre mitja dotzena d'Estats de l'Europa oriental, baixa per enters dels valors publicis!... S'infla, s'infla de joia, *l'home que viu d'emocions*. Res d'extrany tindria que, d'un moment a l'altre, reventés de felicitat!

WIFRED

ELS PERJUDICATS

Al esclatar la vaga dels carrilaires, desseguida van sortir esperits calculadors que en un tancar y obrir d'ulls varen fernes el compte dels perjudicis que cada una de les parts beligerants sofriria ab el paro.

—Els obrers—deien—perdràn tal quantitat cada dia; les companyies, tal altre. De manera que, si la vaga dura, per exemple, una setmana, les perdues per la part dels carrilaires ascendiran a tant y les de les empreses a tant més.—

Y els calculadors se quedaren tan tranquils, ben convenuts de que, fets aquets números, ja podien entregarse sos-

segadament al descans. Totes les conseqüencies del paro, administrativament considerat, estaven, ab aquesta senzilla operació, previstes y descomptades.

Perjudicis dels obrers, A.
Perjudicis de les companyies, B.
Total: A més B.

¿Podia, l'assumpte, presentarse ab més claretat als ulls del public?

**

No obstant, quatre dies després d'haver quedat interromput el moviment ferroviari, l'opinió va donarse compte de que'ls calculadors de marres n'havien fet una com un cove.

—Companyies y carrilaires—deien ells. Y això no era veritat.

A més dels carrilaires y les companyies, altres rams hi havia també que resultaven seriament perjudicats per la vaga.

Una filatura deia:

—Si els trens continúen parats, me quedaré sense cotó y hauré de despatxar els obrers.—

Una fàbrica exclamava:

—¿Se m'està acabant el carbó!...—

Un escorxador murmurava:

—¿No venen bous, no arriben bedells, els corrals van quedant vuidis!...—

Y, creixent per moments la cridoria, varem acabar per posar en clar que'ls perjudicats per la vaga dels ferroviaris no eren sols els carrilaires y les companyies, sinó també l'industria, el comer, les tres classes de vapor, l'agricultura y fins l'estómac dels afortunats mortals que encara's poden permetre el luxu de menjar *rosbif* y bedella ab muixarnons.

¿Vès si n'hi ha de diferencia entre aquell senzill A més B dels nostres atolondrats calculistes y aquet coro general de lesionats per la vaga!...

**

Però no acaba aquí, encara, el desastre. An aquesta llarga galeria de perjudicats reals, palpables

y coneguts de tothom, se n'hi ha d'afegir un altre: un pobre senyor Esteve que viu al carrer d'Aragó y que ahir, quasi ab llàgrimes als ulls, depositava sobre el meu pit d'amic tota la seva pena.

—Sí—va dirme llensant un sospir.—Si aquesta suspensió del servei ferroviari s'allarga massa, jo'm posaré malalt.

—¿Per què?—vareig preguntarli.

—¿Per què, diu?... ¡Ah!...—

Y tremolós, aturantse a cada moment pera desferse el nus que se li formava a la gola, el senyor Esteve va revelar-me tota la veritat.

L'home, al carrer d'Aragó, ja fa anys que hi viu. Acostumat al moviment del carril que passa per sota dels seus balcons, aquell etern va-y-vé, ha vingut a formar part integrant de la seva existencia.

Mercès al coneixement que sobre la marxa dels trens ha adquirit, ell no necessita sereno, despertador ni rellotge. ¿Passa el rapid? Es tal hora. ¿Passa l'expres? Es tal altre. ¿El mixte del matí? Les deu y 18. ¿El mixte de la tarda? Les quatre y 23. ¿Mercancies? Les vuit. ¿El de luxo? Les nou.

—Cada vegada que per la *sanja* passava un tren—me deia el senyor Esteve—semblava que tota la casa s'extremia d'alegria. ¡Els vidres dels balcons vibraven; els mobles crui-xien; les copes ¡sí, senyor! les copes del bufet ballaven en els seus prestatges!... Avui, ¡pobre carrer d'Aragó!... allò ja no es un carrer; es un cementiri, un camp de quietut, una via morta, sense sorolls, ni fums, ni xiulets, ni campanades...

* * *

¿Quí s'ho hauria mai pensat, això?

Ja veuen els ferroviaris si n'es de convenient que la seva vaga quedi ben depressa resolta.

Jo comprenc molt bé que lo de les filatures, lo de les fàbriques, lo dels escorxadors, influeixi en les seves resolucions d'una manera molt secundaria.

Però ¿y lo del senyor Esteve?

Si no volen tenir la culpa de la seva mort, es necessari que a les cases del carrer d'Aragó les copes tornin a ballar aviat dintre dels bufets.

A. MARCH

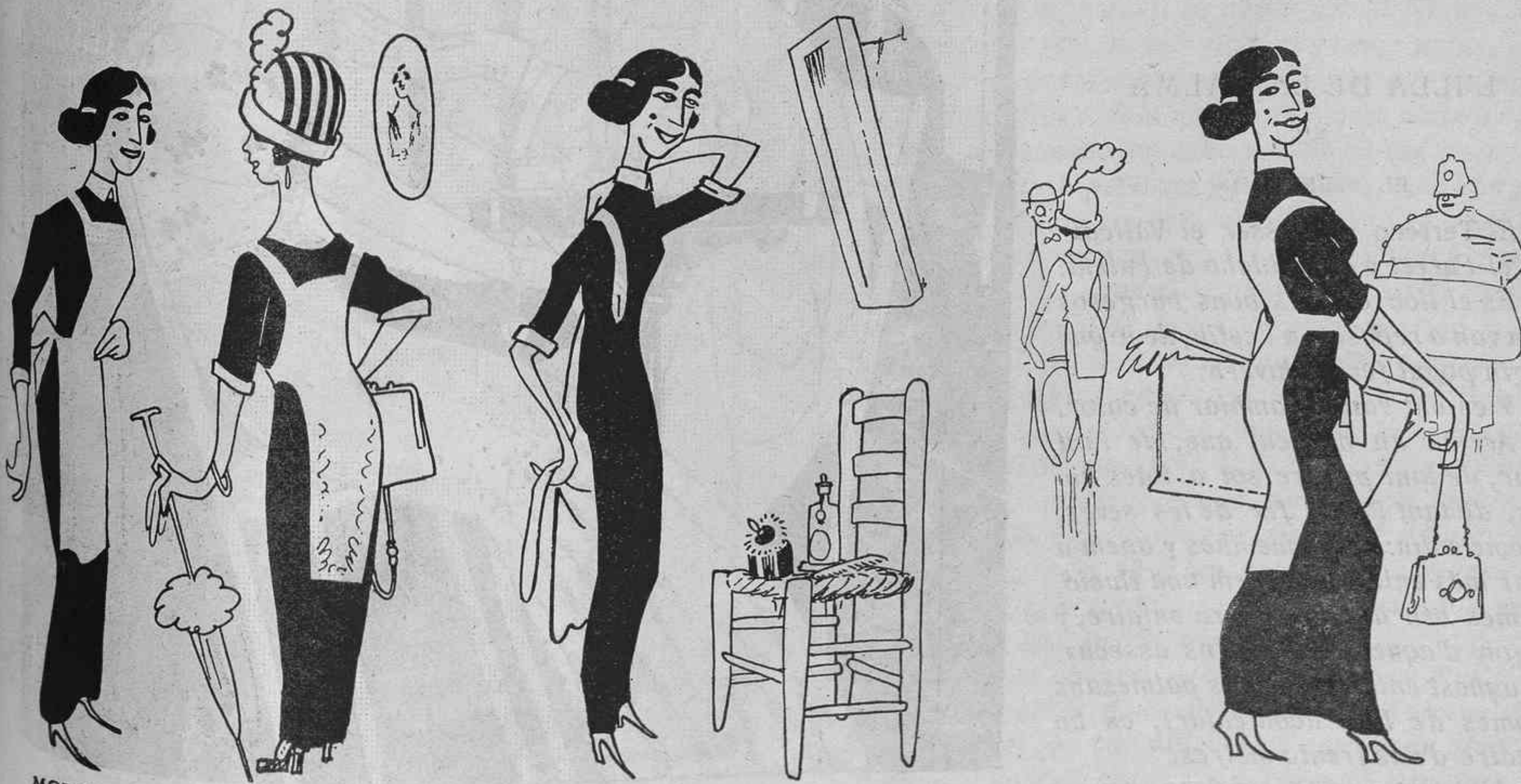
De la vaga, encara

A l'hora d'escriure aquestes ratlles, el conflicte ferroviari continua, segons sembla, estacionat. No es d'extranyar. Tractantse d'una qüestió que afecta tant de plè a les *estacions*, lo llogic es que la cosa s'*estacioni*; com, tractantse de *màquines*, tampoc té res de particular que, en el procés d'aqueixa causa obrera, s'hi suposin *maquinacions* a tot arreu y de tota mena.

El senyor de sa casa, el municipal, la portera, el botiguer, la criada, tothom raona ab ganes de treure'n l'entrellat, però ningú arriba a descobrir els veritables fils que fan moure, ab epilèptiques contraccions, als explotadors y que fan restar quietos, immobils, als misers explotats, ab aqueixes admirables cordura y sensatesa, que han sorprès al més conservador dels accionistes. Hi hà qui, en tot això, hi veu la mà amagada d'en Pearson, aquet gegant misteriós, argonauta foradador de montanyes, que vol acaparar totes les xarxes, després de ferse amo de tots els salts d'aigua; hi hà qui dona la culpa de tot al clero, empenyat en entrebancar al Govern, ab l'intent de ferli fracassar la projectada llei d'associacions; hi hà qui pressent una indigna jugada de borsa; hi hà qui malpensa contra en Romanones, relacionant la *mina* de les companyies carrilaires ab les mines que l'ilustre coix explota al Rif; hi hà qui hi veu la *mano negra*, el dit estranger y l'ungla... aneu a sapiguer de quí.

Potser exageren els que creuen que tot això són manobres dels que fabriquen películes, en expectativa d'obtenir una interessant cinta pera'ls cines de Barcelona. Convinguem, no obstant, en que'l *cinisme* hi té molt que veure en el curs d'aqueixa vaga que, si no ha conquistat ja, definitivament, lo que demanen els carrilaires, porta guanyades, al menys, totes les simpaties populars. Vegi's, sinó, en pocs dies, les moltes y valioses adhesions que porten rebudes els vaguistes. Desde'ls del senyor Bisbe, ferm solidari en aquet cas, fins als de l'últim botigueret, són a centenars de dotzenes els oferiments morals y materials que s'han fet als nostres dignes y soferts treballadors.

Entre aqueixes ofertes, plenes de sinceritat, hi hà de tot:

MODES

—Senyoreta, ai, que m'agrada!
¡Quin vestit més elegant!...

—Ben mirat l'anà a la moda...

¡veig que no costa pas tant!

diners, articles de primera necessitat, sabates, automòbils, abonos pera ferse afeitar, etzètera. Però, fins avui, lo que més han rebut són ofertes de senyors que's comprometen a encarregar-se de quitzalla. Una veritable pluja de sollicituts d'infants pera mantenir, cau cada dia damunt la taula del comitè permanent de ferroviaris. La demanadissa de fills de vaguistes es tal, a hores d'ara, que'ls de la xarxa's veuran negres en poder donar l'abast, per prolífics que siguin els matrimonis dels guarda-agulles y enganxadors. El veritable, el gros conflicte, doncs, consisteix ara, més que en la mateixa vaga, en el compliment d'aqueixes pietoses sollicituts, molt d'agrair, però també molt de temer. Per això creiem arribat el moment de donar el crit d'alerta. No; això no està bé. La persona caritativa que pensa gastar vint duros en el manteniment y cura del fill d'un vaguista, valdria més que dongués les cent pessetes en metale als pares necessitats.

Realment, la cosa té importància y no es de creure que'ls honrats vaguistes deixin de preocuparse'n seriosament.

Nosaltres, si ens trobessim avui al lloc del Comitè de l'Unió Ferroviaria, colocariem un avís a la pissarra que vingués a dir, poc més o menos:

«Compañeros: no abandonéis los hijos al primer advenedizo que os los solicite. Los niños están mejor al lado de las madres que bajo la protección de un extraño.»

Acordaos de la Enriqueta Martí.»

GLOSARI

L'ILLA DE LA CALMA

XII

EL «TERRENO»

El Terreno ve a esser el Vallcarca, el Putret o el Tibidabo de Palma.

Es el lloc ont els bons burgesos se'n van a reposar, a l'estiu, de lo que hagin pogut fer a l'hivern.

Y es ont van a canviar de calor.

Arriba un moment que, de tant suar, de tant pendre sol a totes hores, de tant l'estiu fer de les seves, l'home's diu: «Aixequemnos y anem a suar més enllà; aixequem una ilusió, o, més ben dit, una torra enlaire, y fugim d'aquet forn que'ns asseca». Y aquest enlaire, pera'ls palmesans (homes de bon acontentar), es un enlaire d'uns trenta metres.

Això sí: aquesta suadora, aquestes termes en comunicat, són en un lloc tan delitós, tan bell y tan illa, que

s'hi pot patir de calor, encara que sia pagant pera tenir-ne. Al cim del turó, el castell de Bellver, un castell feudal que no feudaleja, ab una torra de l'homenatge, y marlets, y fossos, y espilleres, com si realment hagués de servir pera altra cosa de la que serveia, que es embellir la montanya y donarli una silueta d'una bellesa sobirana. Sota el castell, un bosc de pins, ab una flaira de resina tan saludable, que retorna, y tan abundant, que'ls barcos que passen en surten més enquitranats; més ensota, les torres-llogetes, pera'ls que paguen més pera tenir fresca; després, les torres-butaques, pera'ls menestrals de la salut, y a baix, a la carretera, els que respiren modestament, però, en tot, un anfiteatre ab mar pera tothom, igualtat de cel y el mateix esplet de blavor, una d'aquestes blavors que, aiats com el sol moreneja als que'l

FLIRT ECONOMIC

—¿Es a dir que'm trobes simpàtica?
—Sí, m'agrada perquè napierkowskeges bastant.

prenen tot el jorn, sembla que hagi de blavejar les cares dels que la miren.

Aquestes il·lusions de burgès, aquestes torres d'anfi-teatre, vistes de lluny, són tan lleugeres, tan blanques, tan colorides; la verdor els hi escau tan bé, obren tant els pulmons al mar, que sembla que no pugui ésser que s'hi pugui suar tant a dintre.

Però ¿què hi fa el suor quan ve de gust y quan no es guanyant el pa ab el del front, segons canten els evangelis, sinó exercint el Sant No Fer Res? ¡Es tan bò tenir casa propia y arribar a ésser propietari fins del sol que caigui al terrat! ¡Tenir banyera natural! ¡Ésser amo d'una torratria desde ont se vegi la badia més bella que's pugui somniar, encara que un s'escaldi per vèurela, y tenir un tancat ab una horta pera poguerhi maniobrar! Els gustos de cada hu s'hi demostren ab un esplet que's pot dir que n'hi hà pera tots els gustos. El que li dona pels planters, demaneune d'agricultura: geranis, rosers, cols, llessamins, fabes, clavells, escaroles; una barraja de flors, de fruiters y d'hortalissa, que sembla extrany que en tan poc lloc hi puguin tenir tanta avinen-sa. El que té afició al bestiar, conills, gallines y pavos reials, tots en una mateixa gabia, com una arqueta d'un Noé, modesta y sense pretensions. El que es aimant dels obgetes d'art, bolas de vidre de colors, d'aquelles que s'hi veu a dintre tota la torra y tot els veins; un indi de

DESENGANYATS

—¡Ens han ben trompat, aquets vaguistes!
—¡Y tal!... Nosaltres que havíem pensat suici-darnos a sota les rodes d'un rapid, té, i ara tots van a poc a poc!

GRECS-ROMANS

—Amic atleta, lo millor que podem fer es anar-nose'n de Barcelona.
—Sí, anemse'n. Avui, aquí, tota la forsa la tenen els ferroviaris.

terra cuita, dels que va portar en Colon de mostra, o una Minerva d'alumini; y qui li ha donat per la pintura, cada marina mercant que, si no's tingués el mar natural pera compararne la semblansa, se podria dir que belluguen. Hi hà la torre d'un català que ha encastat plats a la fatxada, com un escudeller estililat. Hi hà qui ha omplert tota una estatua ab petxines y petrinetes, com una pigota marina; y n'hi hà un que, en lloc de tenir aucells, té peixos engabiats, en uns aquariums de lloguer, tan avetsats a estar presos, que si caiguessin a mar se perdrien y's marejarien. No hi hà ilusió que no tingui lloc, ni somni que no tingui local. L'imaginació més volcànica d'un senyor Esteve català, no hi podria afegir res més. Allò no són torres. Són celdes del convent de la burgesia.

Y tot això, vist en conjunt, té una claretat en tò blanc, y una finesa de matisos y una dolcesa de colors, que sembla impossible que tantes cases, que tractades d'una a una cada una se'n và a les seves, a l'acoplarse totes juntes puguin lligar tanta armonia. Ve a ésser lo mateix que un mosaic, que pedra per pedra són... una pedra, y reunides formen dibuix, o com les llanes d'una catifa, o com les teclès d'un armonium. El Terreno es un cigne blanc, del que cada casa ve a ésser una ploma.

Y pera... no fer res... ¡quin Terreno! Demaneune de distraccions d'aquelles que no cansen mai. Si vols pescar ab canya, ho tens tot... menys el peix que's deixi en-

ganyar. Si t'agrada veure eixir el sol, no tens de fer més que esperar-lo assentat al terradet, y allí el veuras com surt de l'aigua, ab una cabellera de flames, y si't dona per veure estrelles, hi tens el cel de bat a bat y no n'hi manca mai ni una. A voltes se veu entrar un vaixell poc a poc, ab els flocs estesos, com si posés domassos al cel, y s'atura a la badia, ab la mateixa magestat que si portés a Lohengrin. Després surt un vol de barques com si patinessin per l'aigua, y allà ont và una van totes, com estol de peixos voladors. Ara udola una sirena que's plany de tenir-se'n d'anar; ara s'encén la farola y destria or damunt de les ones, y, per fi, arriba la nit, y el port de Palma s'illumina, y una volior de llumets s'arreglera en totes les ribes, com processó que passa.

An aquella hora no fa calor. Lo que fa són unes ganes de viure sense fer res, de dormir despert y d'ensoyir-se, que un pensa: «¡Quí pogués esser musclol!» Obrir la casa de tant en tant, pera que l'aliment vingués dintre, y que la closca fos una torra, d'aquelles torres un xic ingenues, però tan bellament assentades an aquell Terreno d'ensomni.

XARAU

PRINCIPAL. — Pera el dia 12 d'aquet mes està anunciada l'inauguració de la temporada, ab una companyia de comedia castellana que dirigeix l'Oliver y que porta per primera actriu la Cobeña, debutant ab la celebrada obra dels germans Quintero *Malvaloca*.

En el número proxim donarem més detalls respecte a personal y repertori.

ROMEA. — La darrera estrena ha correspost a una obreta de l'ilustre Martínez Sierra. Se titula *El pobrecito Juan*, té un acte, y es, ben mirat, una *pobrecita cosa*. No deixa d'esser primorós el dialeg, ni hi manquen tipos ben observats, però tot el pecat està en l'assumpte y en el seu desenrotll, poc interessant el primer y excessivament diluït y fluïx el segon.

Els comics de la companyia Larra-Jiménez varen jugar la comedia ab una admirable justesa, poguentse dir que a la bona interpretació's degueren la major part dels aplaudiments. Les germanes Abadia y els senyors Torres y Guitart s'hi distingiren d'una manera *visible*.

Abans d'ahir, dimecres, era el dia anunciat pera l'estrena de *Las Máscaras*, comedia dramàtica d'en H. A. Jones, traduïda pels senyors Maristany y Fabrè.

TÍVOLI. — La xiulada ab que'l public obsequià l'opereta *La alegre Polonia*, estrenada dissabte, fou merescudíssima; però l'indignació dels assistents a l'estrena era, més que contra'ls autors, de quins noms ni volem recordarnos, contra'ls empresaris, que tenen la pretensió de feros empassar, com aconeximents, obres que acaben de rebre les ives d'altres publics.

Ni la lletra ni la música de *La alegre Polonia* mereixen els honors del més petit comentari.

¡Sembla mentida que sigui, aquella música, dels mateixos autors de la de *La Casta Susana*! Un vals, que té la cadencia agradable de tots els vienesos, es lo únic que pot escoltarse.

Les simpàtiques Montoro y Bailo varen suar tinta pera veure si salvaven l'obra; però per aquets esperpentos no hi hà salvació possible. Als dos dies ja estava retirada del cartell.

— La Raquel Meller ja torna a triomfar entre nosaltres; ara canta cada dia, tarda y nit, al «Tívoli», y, com es natural, puig aquesta dòna, indubtablement, es un iman pera els barcelonins, el «Tívoli» s'ompla sempre.

NOVEDADES. — Demà, dia 5, debut de la gran companyia comic-dramàtica dirigida per l'intelligent primer actor Ricard Calvo y en la qual hi figura com a dama la celebrada Lola Velázquez.

De la primera novetat que'ns ofereixin, tindrem el gust de posarlos al corrent.

ELDORADO. — Dijous que ve tornarà a obrir ses portes... com a espectacle formal. Hi debutarà una nodrida companyia de drama castellà, dirigida per l'estudiós primer actor senyor Villagómez. Segons cartells, representarà lo milloret del repertori, donant preferencia a les estrenes de lo millor que's fassi a Madrid, y, també, especial cabuda als autors catalans que tinguin obres traduïdes al castellà.

Déu els pagui la bona intenció y que la fortuna els acompanyi.

ESPANYOL (Sindicat d'Autors Catalans). — Com ja havíem anunciat, demà es l'obertura, ab l'estrena d'*El campanar de Palma*, obra pòstuma d'en Frederic Soler (Pitarra). Començarà la funció ab el bonic sàinet d'en Vilanova *Les bodes d'en Cirilo*.

Pera la primera, han pintat un magnific decorat els millors escenografs de Barcelona.

APOLO. — Les representacions de *María la Brava*, obra ab que va debutar la companyia Rojas-Guilemany, varen obtenir un exit franc y sorollós, degut a l'excelent interpretació y a la riquesa ab que fou presentada en vestuari y decorat.

Darrerament s'ha desenterrat ab sòrt el celebrat melodrama *Un bandido del gran mundo*, d'en Joan B. Enseñat, valent molts aplausos als principals actors de la companyia.

La temporada de l'«Apolo», doncs, se presenta francament esperansadora.

SALA GRANADOS. — Diumenge passat, a la tarda, se presentà en el saló de l'«Academia Granados», com a concertista de piano, la senyoreta Pepeta Virella, nena de catorze anys, aventajada deixeblla de l'*amo de la casa*. Donà una primorosa execució a totes les pessas del triat programa, en el qual hi figuraven obres d'empenta, com la *Sonata 49*, de Beethoven; l'*Arlesienne*, de Bizet; un *Minuet*, de Schubert; un *Vals*, de Chopin, y el *Rondó capritxós* de Mendelssohn; poguent apreciar, l'auditori, l'exquisida pulsació de la novella artista, que revela ja un admirable temperament y que, quan arribi a dominar el mecanisme, serà, sens dubte, una estrella musical de les de primera magnitud.

ESQUELLOTS

UNA nova que creiem serà motiu de joia pera nostres llegidors. En Prudenci Bertrana, el subtil humorista y fort narrador que ja coneixen els llegidors de L'ESQUELLA, deixa les calmes de la ciutat de Girona, pera endinzarse en les turbulencies de la vida barcelonina.

En Bertrana forma, desde avui, part de nostra redacció; serà un company més que'ns ajudarà en la tasca de confeccionar el periodic, y les seves iniciatives y el seu talent les veurà tothom, ben aviat, reflexades en aquestes planes.

Malhauradament, nostre amic no's troba encara entre nosaltres; una lleugera malaltia—no sabem si la recansa de deixar pera sempre la ciutat que ha vist naixer els seus fills—el reté a Girona.

GRAN TEATRE ESPANYOL
(SINDICAT D'AUTORS)

□ □

PERSONAL ARTISTIC
de la Companyia Catalana que
inaugura demà ses funcions

Antonia Baró E. D'Entraigües Dolors Plà E. Fremont P. Persiva

Emília Baró C. Roldán R. Mestres C. Huguet C. Buxadós A. Mestres A. Piera

A. Goula R. Tor Ll. Ribas A. Guixer Viñas D. Aymerich C. Capdevila

F. Bozzo A. Galcerán S. Cervera R. Bardem M. Sirvent V. Daroqui A. Casanovas

TEATRE CATALÁ (ROMEÀ)

Marian de Larra

Enric Giménez

Rafela Abadia

TEATRE «NOVEDADES»

R. Calvo

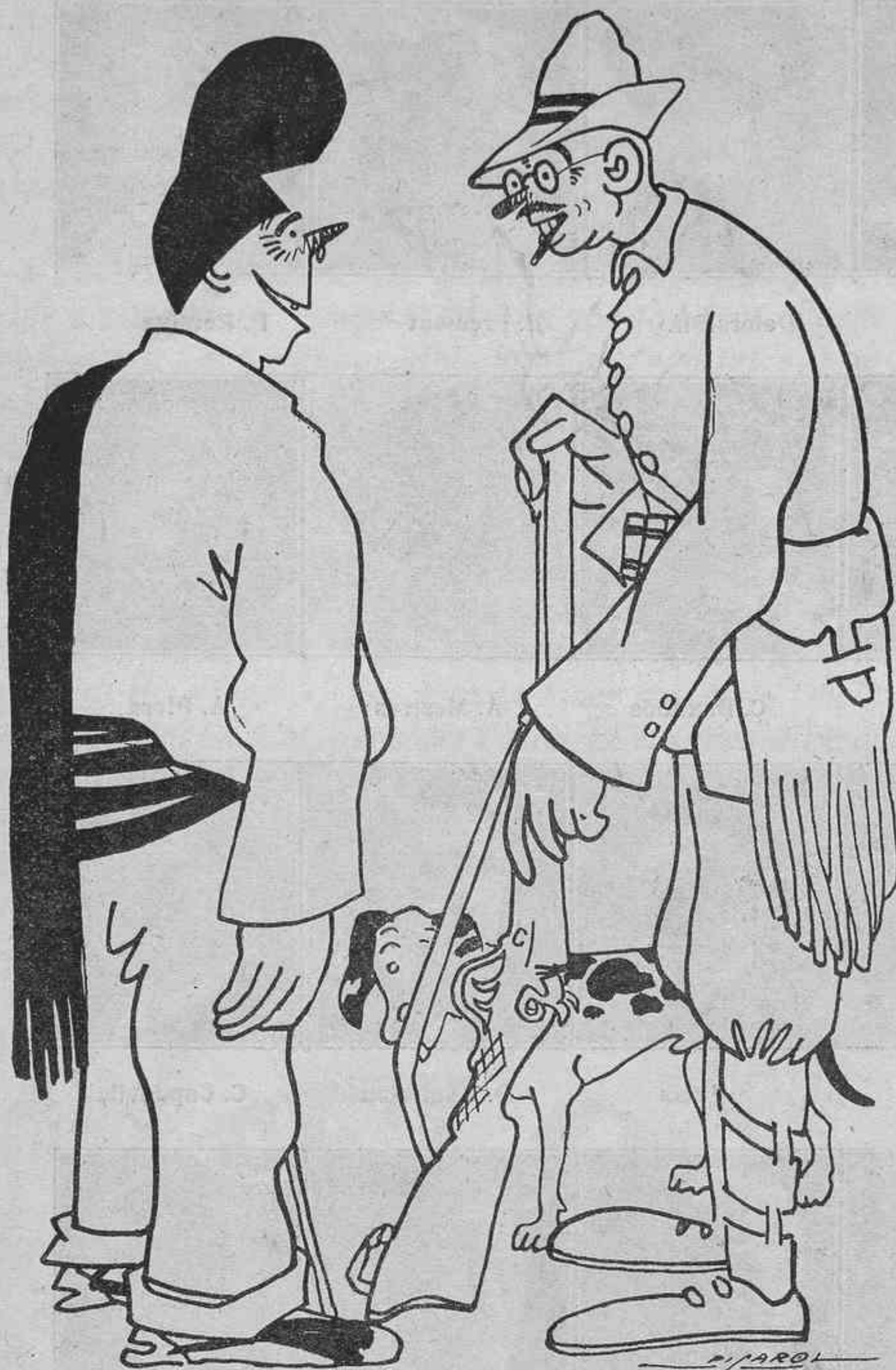

D. Velázquez

TEATRE
«ELDORADO»

F. de Villagómez

DE CASSERA

—Y quan va veure el porc singlar ¿què va fer, vostè?
 —Desseguida agafo l'escopeta..., la deixo a terra y m'enfilo a dalt d'un arbre.

Fem vots pera'l seu prompte restabliment, tot esperantlo pera donarli una abraçada de benvinguda y encoratjament.

EL nostre senyor Bisbe es partidari de la vaga ferroviaria, y això de tenir afició a les vagues lo més difícil es comensar. Que vagi en compte el senyor Bisbe, que'l dia que se li declarin en vaga els capellans y els canonges, sabrà lo que es aquet sarau.

Fa escriuir de pensar que un jorn donat se tanquessin totes les iglesies y no hi hagués medi d'anar a missa.

¡Quin trambals de comissions del cel a la terra y de la terra al cel! ¡Quina d'anades al purgatori! ¡Quina d'apostols intervenint-hi, y de societats econòmiques y forses vives d'allà la gloria!

—Volem menos misses—dirien el vicariets.

—Tindreu menos indulgencies.—contestaria Sant Pere.

—Fem un arreglo—diria el Bisbe;—que les misses valguin el doble.

—Això ja ho fem—diria el clero.

—Doncs que vinguin esquirols—acabaria per dir Sant Pare...

Y succeiria—¡Déu nos en guard!—que hi hauria capellans que no sabrien el seu ofici, y el descarrilar una missa es pitjor que descarrilar un tren, perquè ab el tren un se pot trencar una cama o una costella, y ab la missa hi pot rebre l'ànima, y d'ànima sols en tenim una.

Que vagi en compte, el senyor Bisbe, de no despertar el seu

remat. Que quan les ovelles fan vaga, se tornen llops en contra de l'amo.

A l'obecte de tranquilisar al veinat, alguns regidors asseguren que, a pesar de l'actual conflicte obrer, a Barcelona no hi faltará *ganado lanar*, degut a les grans existencies que s'ofereixen.

Ho creiem aixís mateix. ¡Com que, si Barcelona no estés molt ben sortida de *ganado lanar*, no'ls haurien votat an ells!

Hi ha hagut una nota, en la vaga, que pera'ls que tenen els cabells blancs ha sigut entendridora.

A la Rambla, al mitg del Pla de la Boqueria, an el rovell de l'ou, hi va compareixer una diligencia.

¿Quí lla va dur? ¿D'ont va eixir? ¿De quin recó la varen treure? Fa de mal dir, però se sospita que vingué per la *carretera*, perquè arribà blanca de pols y brunyida per la rosada.

Els vells, al vèurela, quasi varen plorar. Li varen passar la mà pel llom, la varen amanyagar, varen saludarla y els varen treure més de trenta anys de dintre de les costelles.

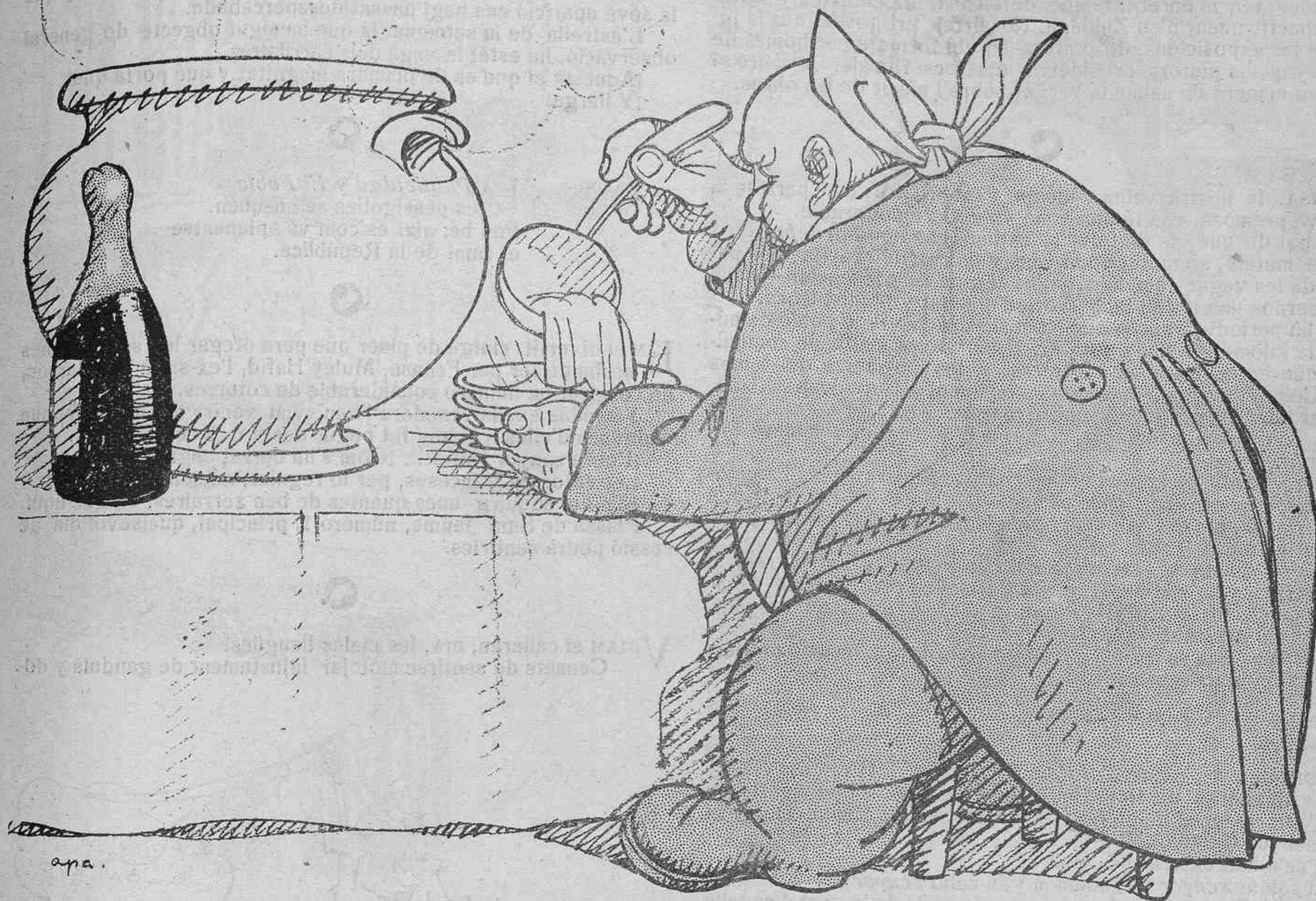
¡Trenta anys de vaga, pera'l pobre trasto! ¡Trenta anys de viure arreconat, es molta vaga pera un moble! ¡No duien la pressa d'ara!

Sia el que vulgui, la diligencia va donar alegria a la Rambla. Els tramvies, al seu costat, semblaven kioscos de begudes; els

CONSEQUÈNCIES

—¿Vol fer el favor de dirme a quina hora arribarà a Sant Jordi, aquet tren?
 —No li sabria dir... Lo millor es que, a l'arribarhi, preguntí quina hora es al quefe de l'estació.

LES VAGUES

—No ho entenc... No comprendc com diantre hi han tants infelissos que s'engresquen ab aqueixes utopies.

automobils, torpillers carregats de carn de persona; els cotxes, eines de dur el metge y moltes vegades el mort. Sols la diligencia era blanca, blanca de pols de Catalunya, y quan varen arrencar els cavalls y el sagal feu petar la tralla, y el cotxer, ab tots els pulmons, va cridar «Arriba, Galante», tothom la va deixar passar, y fins els mateixos vaguistes se la varen mirar ab certa enveja.

UN xicot molt aixerit,
que es foganyer de l'Armada
y a qui va traure del mar
la vaga dels carrilaires,
al preguntarli un amic
l'ofici nou com li anava,
li va respondre: «Molt bé;
no més trobo a faltar l'aigua».
Nostre Senyor, que ho sentí,
amatent obrí les vàlvules...
Y aquí tenen explicat
el gran xafec del dissabte.

PER vius, trempats y barruts, els directors de les companyies ferroviaries. Pera acabar ab l'actual conflicte, no se'ls acut altra solució que demanar que'l Govern els rescabali dels milions

que necessiten pera atendre a les peticions dels carrilaires. O això o que'ls autorisin pera aumentar les tarifes de transport.

Es a dir, donar satisfacció als obrers, pagant els altres.

No està mal. Sols falta que'l public s'hi resignés, que, francament, ja seria massa resignació. Ab procediments per l'estil, se solucionarien aviat tots els conflictes. Abans de que arribi el cas, nosaltres proposem obrir una subscripció pera socorrer als pobres accionistes de les companyies ferroviaries. Es preferible socorre'ls voluntariament que a la forsa. Donèmlosi una almoina, y anem a peu, que'ns resultarà més economic.

LEGEIXO en un solt que dona compte del repartiment de premis celebrat en l'Ateneu «Pi y Margall», de la Barceloneta:
«El premio de honor consistía en 100 pesetas en metálico.»
Y no puc menos de recordar un redolí dolent d'una dolentíssima comedia:

«¡En quin temps hem arribat!
¡Fins l'honor metallisat!»

EL sabi Unamuno ha parlat de coses de pintura en *La Nación* de Buenos Aires. Diu coses noves y coses velles. Entre les noves afirma que'ls catalans no han arribat a esser sincers, artísticament.

Y posa, com a exemple, an en Rusiñol, els jardins del qual, segons ell, són *exangües* y *artificiosos*. Verament, quan un sabi erudit se posa a parlar d'art, resulta esverador. Temps enrera en Valle Inclán aconsellava an en Mir que pintés al tremp, pera millor expansionar les seves altes qualitats de colorista, y en Xenius, temps enrera, també, defensava als cubistes y parlava despectivament d'en Zuloaga. Nosaltres proposem que'ls jurats de les exposicions de pintura siguin formats per homes de lletres y que'ls pintors presideixin els jocs florals. A veure si hi haurà manera de saber la veritat sobre'l merit de les obres.

FRANSA, la nostra veïna y amiga, y, sobre tot, una part de la seva premsa, ens té una bona voluntat insuperable.

Se pot dir que, de tant que'ns estima, ens *bombardeja*.

Ara mateix, ab motiu de la vaga dels carrilaires—la més pacífica de les vagues que hem tingut el gust de presenciar—acaba de donarnos una prova inequívoca d'amistat y bonavolensa.

Hi hà periodic francès que, com si's tractés d'un poble de milions de kilòmetres lluny y no existissin altres medis de comunicació que les diligències, per terra, y les carabeles del temps d'en Colón, per mar, presenta actualment a Barcelona sitiada, bombardejada y poc menos que arrasada.

Lo qual, afortunadament, no passa d'esser una solemne *tartarinada*.

Tartarinada de la qual no hem pas de sentirnos, els barcelonins, els més ofesos, sinó'ls pacients llegidors de l'altra banda dels Pirineus, als que tan despreocupadament se'ls pren el pèl y se'ls ensarrona.

Perquè, anem a veure: ¿què dirien vostès, de nosaltres, si ara'ls afirmavem seriament que a París s'ha reproduït la *Comune*; que la torre Eiffel es roenta de foc y que, de l'espant, s'ha glassat el Sena?

Lo menos que'ns dirien, comptant ab la seva educació proverbial, es: «¡Embusteros!».

LEGIM en *La Veu de Catalunya*:

«Ab el tren de Port-Bou, que va arribar a dos quarts de nou d'ahir vespre, hi anaven el soldat senyor Casademón y el cabo senyor Canelló...»

Ja se'n han enterat bé, ¿eh?

«el soldat *senyor* Casademón y el cabo *senyor*...»

¡Ont arribarà, en diades aixís, la simpatia de la gent d'aquella casa, pera les tropes!

ELS diaris portaveus dels bisbes, jaumistes y requetès, fan campanya a favor dels carrilaires. «Ja't veig, herveta, que't dius maraduix». Abans tot era parlar al proletariat de resignació y de la gloria celestial. Y, com que aqueixes coses ja han fracassat, ells han canviat de tàctica. Però ja no hi són a temps. El proletariat sab distingir perfectament la vera pietat de la veritable por. Alguns treballadors deixen batejar als fills, y's casen per l'iglesia, y fins s'allisten en les cooperatives dels catòlics y's venen el vot per un tros de pa; però no agafaran pas el browning pera tirar sobre'ls seus germans.

Y, en quant als carrilaires, el més *retrogrado* pertany, al menys, al sigle del vapor.

ELS estudiants de les Escoles de Medecina, de París, estan desesperats per falta de cadavres ont estudiar.

Els hospitals no donen l'abast de difunts pera les taules dels anfiteatres anatomicos.

¿Falta de morts?... Es extrany.

Sembla que sempre n'haurien de tenir a mà, de difunts...

¿No són metges?

¿Que potser no tenen clientela?

PER una nota de les societats astronòmiques ens hem enterat de que aquets dies ha pogut observarse en les nostres latituds el nou cometa de Gale.

Afegeixen els intel·ligents en la materia que'l tal cometa apareix, a simple vista, com una estrella de quinta magnitud y no porta quá...

O, si'n porta—afegim nosaltres,—no li han vista, perque deu dur-la entre cames.

Ab aquestes condicions y circumstancies, no es extrany que la seva aparició ens hagi passat desapercebuda.

L'estrella de la setmana, la que ha sigut obgete de general observació, ha estat la vaga dels carrilaires.

¡Aquesta sí que es de primera magnitud y que porta quál
¡Y llarga!

LA *Publicidad* y *El Poble*

les pessigolles se busquen.

Fan bé; així es com va aplanantse el camí de la República.

EN el divertit viatge de plaer que pera ofegar les seves penes acaba de fer per Fransa, Muley Hafid, l'ex-sultà del Marroc, ha comprat un número considerable de cotorres.

Y sembla que'ls venedors l'han «vist venir» tan de lluny, que d'algunes d'elles n'hi han fet pagar dos y tres cents francs.

¡Pobre senyor Hafid!... ¡Còm s'ha deixat enganyar!...

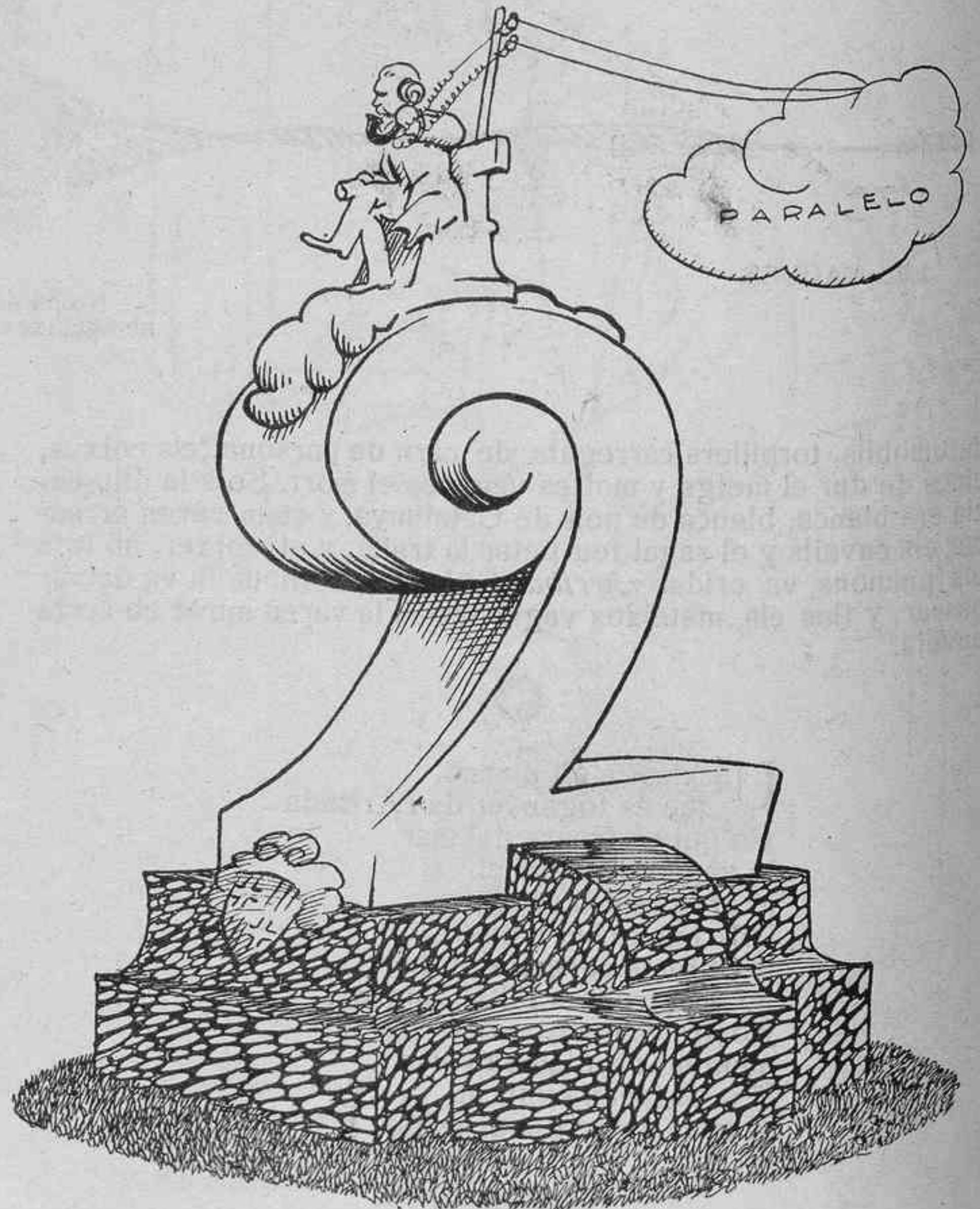
Les cotorres franceses, per lo regular, no són gaire bones.

Si'n vol adquirir unes quantes de ben xerraires, vingui aquí.

Plassa de Sant Jaume, número 1, principal, qualsevol dia de sessió podrà sentirles.

VEIAM si callaran, ara, les males llengües!

Cansats de sentirse motejar injustament de ganduls y do-

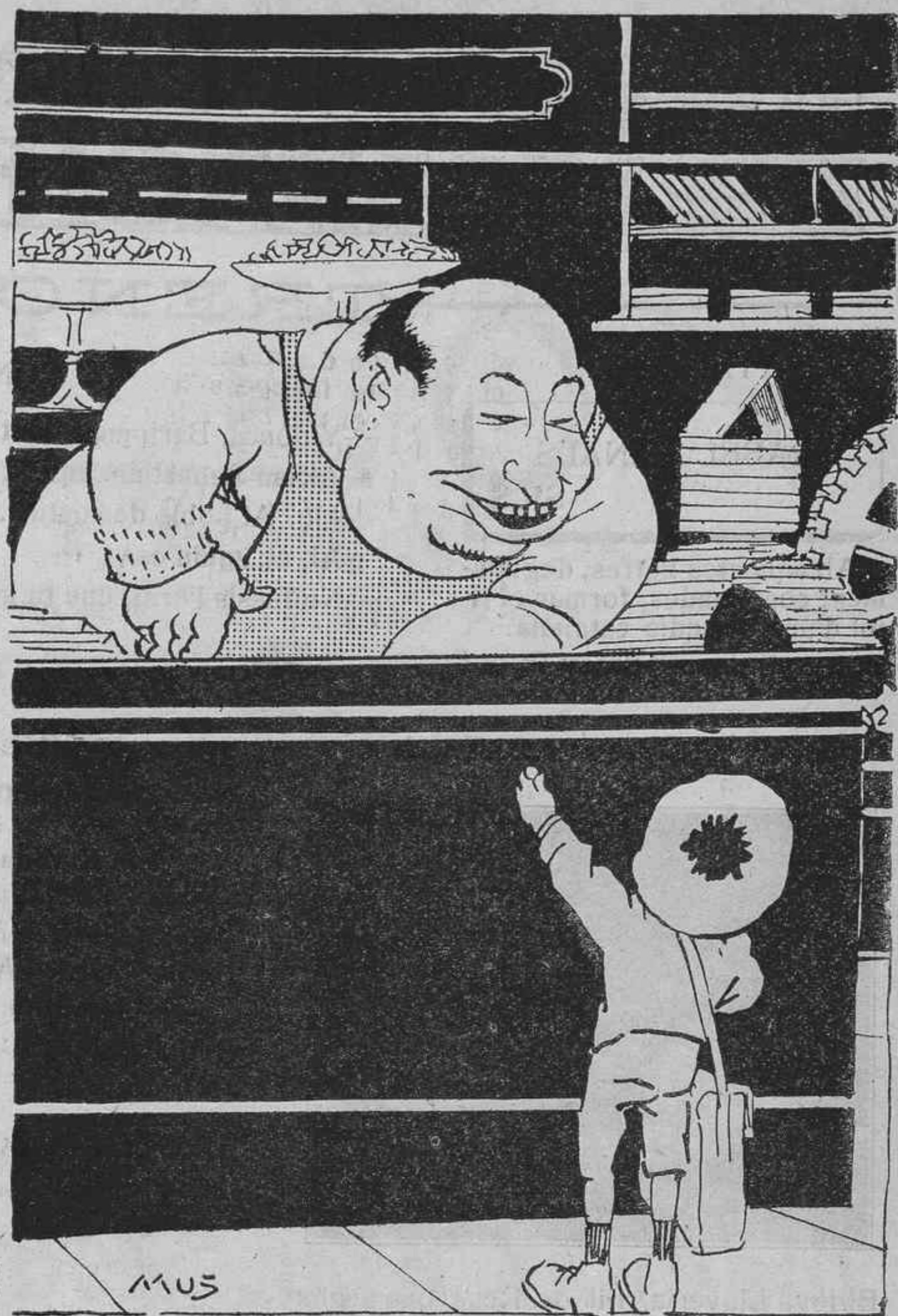
L'AUTOR

—Què diu ara?... ¿entusiasme?... ¿aplaudiments?... ¿criades a l'escena?... ¿sí?... Doncs, miri, me fa quedar de pedra.

OBERTURA DE TEMPORADA

—¡Ai, senyor!... ¡Tantes companyies que hi han avui, a Barcelona, y jo tan sola que m'haig de veure!

A CA'L XACOLATER

—¿Una presa, vols, maco?
—¡Mel!... que sou massa gros, y'm deslloriga-rieu.

nant un exemple més de la seva laboriositat, tan poc coneguda com mal corresposta, diu que'ls empleats municipals s'han declarat...

—¿En vaga?

—¡Al revés! (¡No'ns faltaria sinó aquesta!) S'han declarat partidaris del treball intensiu.—

Y ¿saben, l'intensitat, com pretenen demostrarla? Treballant els dematins y passejantse a les tardes.

A conseqüència de l'aiguat de dissabte, va estar a punt d'inondarse la torra d'en Lerroux, dels Josepets.

El camp del costat va convertir-se en un veritable mar, ont hi podia navegar guapament qualsevol *Infanta Isabel*.

Ja veuen si devia esser grossa l'invasió líquida. Però, a don Lacandro rai, un aiguat a casa no l'hauria espantat gaire.

¡Fa tant temps que's troba ab l'aigua al coll!

ENDEVINALLA.

S'estimen com bons germans; són rebels propagandistes,

y, quan aquí hi hà marò, en proba del seu civisme, l'un a l'altre's fan l'ullet y guillen cap a Suissa.

LA típica festa major de la Barceloneta va resultar enguany molt animada.

Entre els actes d'esbargiment pera la joventut, celebrats en la marítima barriada, cal consignar el ball extraordinari organitzat per la societat «La Perla», que va esser molt lluit.

A la comissió que'ns envià una atenta tarja de convit, mil mercès.

HI ha'l projecte de celebrar a Barcelona uns grans festivals a la moderna que portaran per nom la Festa de la llum.

Costarà molts centenars de mils pessetes, però... ja'n té la Pubilla.

La Festa de la llum ja compta ab dos vots en favor seu: El de'n Pich y el d'en Lazzoli.

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Oim, 8
BARCELONA

CIENCIAS Y PACIENCIAS

TRENCA-CAPS

TARGETA

RAFEL CANALS
SILS

Ab aquestes lletres, degudament combinades, formar el títol d'una comedia catalana.

JOAN ANTICH PUQUÍ

CONVERSA

—Y doncs, Bartomeu, ¿ont has anat a passar l'estiu?
—A San Sebastián, aquest any. ¿Y tu?
—¿Jo? Al poble de costum.
—Ai, ai; ¿quin es?
—No fassis l'orni, que tu mateix ho has dit.

JOAN ANTICH PUQUÍ

JEROGLIFIC

Dia
VLON

PEP CISTELLÉ

UN RODA-MÓN CATALA

El jove Llaveria, fill de Reus, que acaba de donar la volta al món, a peu. La ruta li ha costat dotze anys de sofriments y penyalitats. Vá a París a recullir un premi d'en Rosdchild, consistent en un milió de francs.

NOTA ARTISTICA

L'eminent dansatriu que acabem d'admirar els barcelonins, Mlle. Stacia Napierkowska, en el *Ball de les ales*.

SOLUCIONS

als darrers Trenca-caps

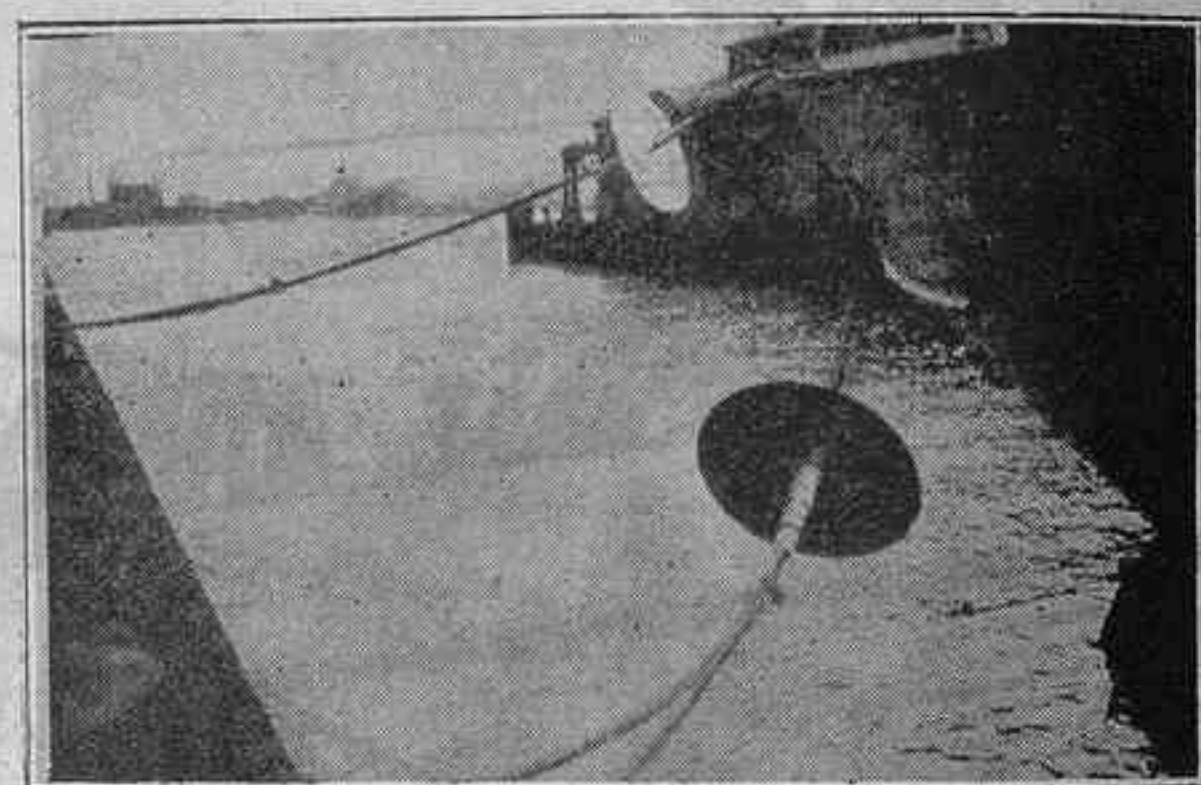
A la Xarada I: *Ávila*.—A la Xarada II: *Pasqual*.—A l'Anagrama: *Cava-Vaca*.—A la Targeta: *Cassà de la Selva*.—A la Conversa: *Bras*.—Al Jeroglific I: *Misericordia*.—Al Jeroglific II: *Peste*.

L'ETERNA JOVENTUT DE LA SARAH BERNHARDT

El secret de la cèlebre comedianta, de semblar una noia a pesar dels seus setanta y pico d'anys, l'ha revelat un reporter d'aquets que, com la «Revista Pathé», tot ho saben y tot ho veuen. La Sarah Bernhardt no s'alimenta d'altra cosa que d'ous dusos y llagostins remullats ab xampany. Heusaquí el secret.

CONTRA LES RATES

Una enginyosa innovació han adoptat alguns vapors anglesos a l'amarrar en certs ports, y consisteix en col·locar al mitg de les cordes uns senzills aparells aturadors que priven a les rates de pujar a bordo. Aixís eviten la propagació de les pestes.

FIGURES EXÓTIQUES

Un personatge aristocratic de Corea.

RESPOSTES PAGADES

J. M. Vidal y Pallejà, R. Pons, R. M. (F.), J. R., Joan Fuster, R. N. O., M. F., F. G. E., J. Moret de Gracia, Ll. B. y B., B. M. y B., R. F. y P., J. A. R., J. A. y B., Peret de Roda, J. B. y R., J. Jaumandreu y Candor Salamé: Rebut els originals que envien ab destí al Almanac, y tantes gracies.—Lluís Trigo (a) Anguileta: Els anagrames que envia estan tots bé, però dona la coincidència que un altre'ls havia fet molt abans que vostè.—Nick Caliquenyo: Sí, la poesia es del llibre *Anarquines*, però vostè no n'es l'autor, y això es molt lleig.—A. O.: Els versos del seu madrigal són molt defectuosos. Per ells s'endevina que vostè es molt jovenet.—Ricardo Laffitte:

Non c'è male.—Josep Gorina Roca: L'epigrama es verd com una primavera. El jeroglific té escassa novetat.—M. B. F.: Tots, potser no; algun, potser sí.—Venecià: S'estima el bon intent, però aquesta vegada no'ns serveix.—Ll. Boixader: No *sirban*.—Ramón Segarra: Per això'ls demanem inèdits, per no haver de recórrer a altres publicacions. Vull dir que lo que vostè fa també ho sabem fer nosaltres.—M. del Pich: No m'acaba d'agradar.—Alacandro Nones: Tampoc. Trobo que té escassa importància.—Valentí Castany: ¿Catorze anys?... ¿Veü?... La millor edat; l'edat reglamentaria pera comensar l'aprenentatge. No's vulgui, doncs, passar a oficial abans d'hora.

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

ANUNCI

Esta semana aparecerá

LOUIS DE SAINT-GERVAIS

NAPOLEÓN

EN LA GUERRA Y EN LA PAZ
CIEN ANECDOTAS FAMOSAS DE BONAPARTE

UN TOMO EN 8.º, LUJOSAMENTE IMPRESO: PTAS. 1

Clásicos Castellanos

DUQUE DE RIVAS ROMANCES

□ □ □

Un tomo en 8.º: Ptas. 3

EPISODIOS NACIONALES

CÁNOVAS

POR B. PÉREZ GALDÓS

Un tomo en 8.º: Ptas. 2

R. TURRÓ

ORIGENS DEL CONEIXEMENT LA FAM

UN VOLUM, PTES. 2'50

DON JUAN TENORIO

DRAMA FANTÁSTICO DE JOSÉ ZORRILLA

PTAS. 2

EL NUEVO TENORIO

DRAMA DE BARTRINA Y ARÚS

PTAS. 2

Pronto se pondrá á la venta el popular libro

El Año en la Mano

ALMANAQUE-ENCICLOPEDIA DE LA VIDA PRÁCTICA

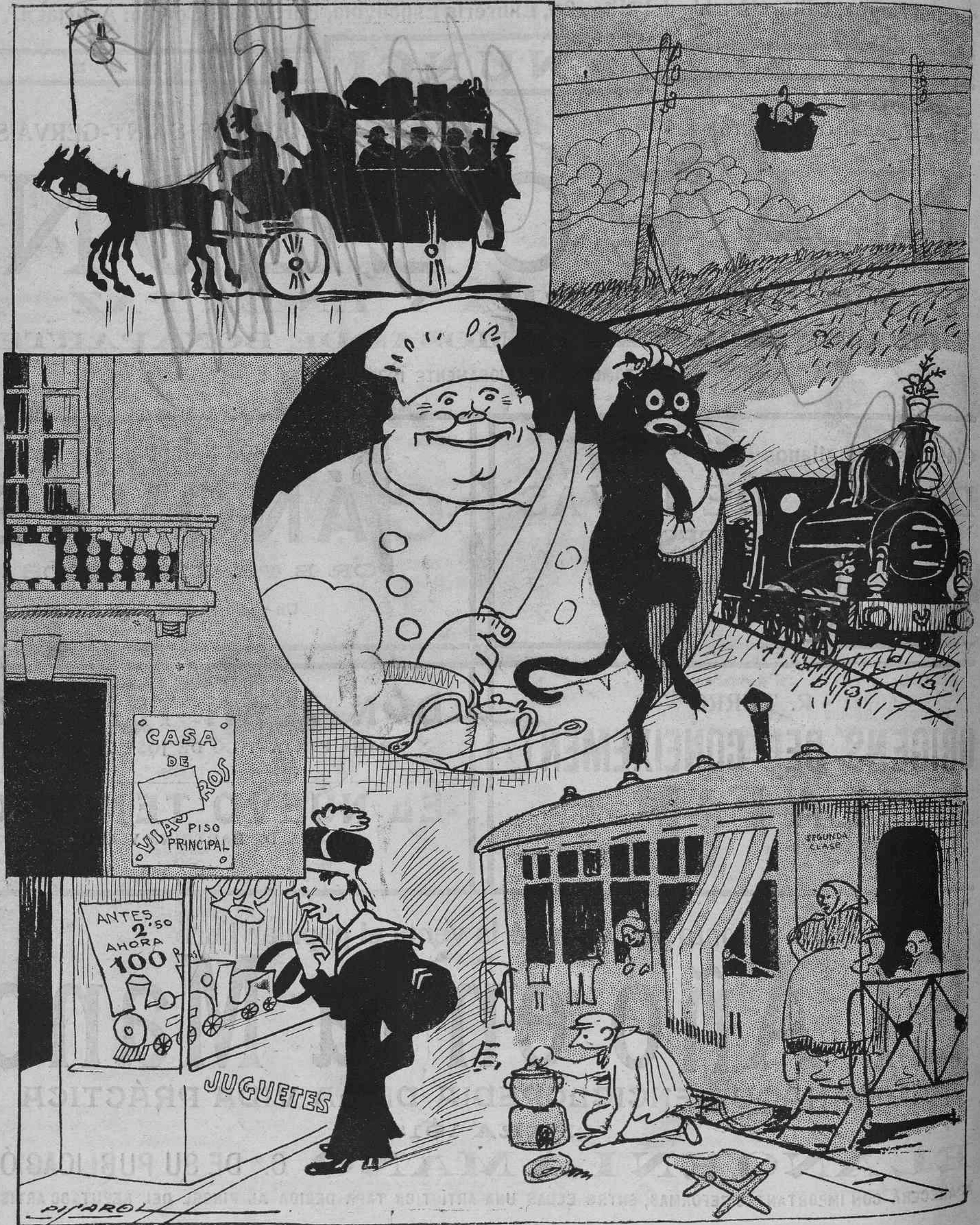
PARA 1913

EL AÑO EN LA MANO 6.º DE SU PUBLICACIÓN

APARECERÁ CON IMPORTANTES REFORMAS, ENTRE ELLAS UNA ARTÍSTICA TAPA DEBIDA AL PINCEL DEL REPUTADO ARTISTA

Olegario Junyent

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, además, un ral pera certificar. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

«A RÍO REVUELTO»...

Ab lo de les vagues,
com ab lo demés,
lo que'ls pocs ho perden
ho guanyen els més.